

своята статия на Дантевата „Божествена комедия“. Изкуствоведът Станислава Николова прави достойно сецесионната естетика в книгите на Николай Райнов; докторантката и писателка Ваня Аврамова дава пример как се постига симбиоза между музика, театър и слово. В първата секция е поместен и пленарният доклад на ръководителя на проекта по честването доц. д-р Любомира Парижкова, посветен на въздействието на философията на деконструктивизма на Жак Дерида върху постмодерната архитектура. Във втората секция се представят резултати от анкетни проучвания. Проф. Таня Тодорова запознава аудиторията с анкетно проучване за академичното четене сред студентите в УниБИТ, а доц. Любомира Парижкова прави анализ на резултатите от проучване на импакта от провежданите инициативи за честване на 23 април. И докато в първите две секции автори са утвърдени учени, изкуствоведи, издатели, то в третата секция се дава възможност на студенти и докторанти да споделят своите научни дирения пред академичната общност и да представят разработки, свързани с изкуството на книгата, с взаимодействието на книгата и изкуствата и пр.

Специално за петгодишнината от честванията на 23 април в УниБИТ е създаден филм, чиито автори го представят в сборника. В него са публикувани и есета, участвали в конкурс. Сборникът е с цветни илюстрации и снимков материал. Внимание е отделено на картината, която художникът Емил Вълев нарисува специално за екипа на проекта. Сборникът е предназначен за изследователи в областта на книгата и авторското право, стратегии на културата и на политики за стимулиране на четенето, за студенти и за всички, които обичат книгата, четенето и изкуствата.

ЕДНО ФЕНОМЕНОЛОГИЧНО ОБОБЩЕНИЕ ИЛИ ПО-СКОРО „АКТИВАЦИЯ“ НА ПАМЕТОВАТА ФУНКЦИЯ

Румелина Василева

A PHENOMENAL SUMMARY OR RATHER "ACTIVATION" OF THE MEMORY FUNCTION Rumelina Vasileva

The presented on the XI Student scientific conference and exhibition of the University of Library Studies and Information Technologies – „Highways of the Civilization – information, knowledge, memory” (motto: „Non scholae, sed vitae discimus”) (22.05.2015) definitions, essayistic determinations and literary forms, consecrated to the subject of memory assessment in the most part impressed by independent thinking and demonstration of individuality and personal style. It is my pleasure to mention the names of the students who have given original definitions: Tsvetelina Nakova, Nikolay Bankov, Gergana Doncheva, Pavlina Milanova, Maria Nikolova, Evelina Ilieva, Daniela Varbanova, Stanislava Tabashka, Miglena Sabcheva, Violeta Temelchova, Ana Papazova, Vanya Gyuzeleva, Dariana Kamenova, Hristo Yanakov.

Key words: XI Student scientific conference and exhibition of the University of Library Studies and Information Technologies – „Highways of the Civilization – information, knowledge, memory” (motto: „Non scholae, sed vitae discimus”) (22.05.2015): definitions of the phenomenon “memory”

Вероятно от зората на своето развитие *homo sapiens* търси отговора на въпроса за същността на паметта – едно от най-неуловимите и неразбирани човешки качества. Още в ранните си опити *Аристотел* в своя трактат „*За душата*“, *Цицерон* и *Квинтилиан*, *питагорейците* и др. се опитват да разберат същността на паметта като низ от преживявания, като „естествена памет” (вродена, ежедневна) и „изкуствена памет” (чрез обучение и практикуване на различни мнемонични техники), като изкуство, като евристика, като дворец на паметта – идеи, възприети по-късно от средновековните схоластици и от учените от Ренесанса *Матео Ричи* и *Джордано Бруно*, от просветителите *Дейвид Хартли* (английски философ, предположил, че спомените са кодирани чрез скрити движения в нервната система), *Уилям Джеймс* (САЩ) и *Вилхелм Вунд*, *Херман Ебингхаус*, *Ричард Симон* (Германия), *Сър Фредерик Бартлет* (Великобритания) – всички с опити да намерят научен подход към изучаването на паметта. За да се стигне до биологичната основа на теориите за кодиране в паметта на *Карл Лешли*, *Уайлдър Пенфийлд*, *Доналд Хеб* (Канада), до *карти на сензорите*, *правилото на Хеб* за механиката и невронната пластичност на паметта и „*когнитивната революция*” на

Джордж Милър, Ричард Аткинсън, Робърт Локхарт, Елизабет Лофтъс и много други, които развиват когнитивната психология и невронауките, и интердисциплинарната връзка между тях, известна като „познавателна неврология“.

И днес науката, в своята блестяща напредничавост, все още търси философията на загадката как отделните части се събират в едно цяло – как всеки елемент от паметта (гледки, звуци, думи, емоции) представлява кодирана невронна връзка в една и съща част на мозъка (зрителна кора, център на движенията, на осезанията, на асоциациите, езикови области и т.н.) и как паметта ефективно генерира, активира специфични нервни модели от тези първоначални кодове? Как и поради какви причини краткосрочните и дългосрочните човешки спомени са кодирани и се съхраняват по различни начини и в специфични части на мозъка? Как пресъздава или реконструира, синхронизира минали преживявания и опит?

Направените големи крачки от неврологията и когнитивната психология, оказва се, все още са недостатъчни за провиждането на неуловимите точни механизми на въздействие. Очевидно паметта представлява изключително сложна мрежа от нишки между различни свои елементи, с пресичащи се възли от съхранена информация – спомени, акумулирани в различните части на мозъка. В представените определения на студентите, вероятно и поради естеството на тяхното образование, преобладава *метафората за паметта като библиотека, архив, картотека* от отделни папки, информационни данни или може би дори и като *невронен суперкомпютър* с огромен капацитет и скорост. И това е нормално – човек опознава света, сравнявайки го с познати ориентири, въпреки че от гледна точка на съвременните биологически и психологически знания паметта е много по-сложно, фино, изтънчено явление, отколкото възможностите на тези метафори могат да постигнат.

И да, студентите са прави – паметта е *невероятният граал, тайнственият съсъд*, в който се намира всичко преживяно, усетено, запомнено, научено, но не само толкова – а и възможността да се постигне адаптация, да се изградят взаимоотношения спрямо новите условия, базирани на основното, непромененото, непреходното, запаметеното – като факти, опит, впечатления, умения, навици. В него се съхраняват безценни за индивида колекции от записи, снимки, видеоклипове, подредени по правилата на все още *неразгадана кодираща класификационна схема* на своеобразни мобилни, интерактивни рафтове, разпръснати в различните области на човешкия мозък. Също и като *разпределена мрежа*, в която всяка мозъчна клетка прави хиляди връзки, но не като банален адресат с колекция от отделни файлове, а с далеч по-сложна и многопластова комуникация.

Очевидно по-голямата част от студентите ни разбират механизмите на паметта и я възприемат като *процес на придобиване на познание за света и шанс за промяна на последващото поведение*. Да, паметта е различна от уче-

нето, но е безусловна предпоставка за научаване и развитие. Тази способност на хората да се опират на минали спомени, за да си представят бъдещето и да планират перспективни насоки на развитие е изключително “изгоден” инструмент за оцеляване и развитие на човешкия род.

Студентите ни са доловили в своите намерени определения и социологическия аспект на *концепцията за колективната памет* като съществен модератор на човешките общества. Всяка социална група се увековечава чрез придобитото знание, което предава от поколение на поколение чрез устната си традиция или чрез писмеността си. И в това отношение изобретението на писането, на записания език прави възможно човешките същества да запазват точни записи на своите знания, съхранявани извън човешкия мозък – най-често събирани в *библиотеки, музеи и архиви*. Така писането, книгите, аудиовизуалните медии и компютърните записи могат да бъдат наречени *външната памет на и за хората*.

Представените на XI Студентска научна конференция и изложба на УниБИТ „Магистрала на цивилизацията – информация, знание, памет” – „Highways of the Civilization – information, knowledge, memory” (девиз: „Учим не за училището, а за живота” – „Non scholae, sed vitae discimus”) (22.05.2015 г.) определения, есеистични дефиниции и литературни форми, посветени на темата за дефинирането на паметта, в по-голямата си част впечатляват с долавящото се желание за самостоятелно мислене и доказване на индивидуалност и собствен почерк. Приятно ми е да спомена имената на студентите, дали интересни определения: Цветелина Накова, Николай Банков, Гергана Дончева, Павлина Миланова, Мария Николова, Евелина Илиева, Даниела Върбанова, Станислава Табашка, Миглена Събчева, Виолета Темелчова, Ана Папазова, Ваня Гюзелева, Дариана Каменова, Христо Янъков.

Естествено сред тях нямам фаворит, защото е невъзможно да се сравняват и предпочитат индивидуалности, но мога да заявя друго – и тази поредна среща с потенциала на младите хора ми повлия благотворно и ползотворно, и мисля, че мога открито да изразя мислите, които ме спхождат в този момент, изникнали незнайно как от тайнствения съсъд на паметта ми: „Очевидно сме си свършили добре работата, ние преподавателите от така „находчиво” наречената нова Магнаурска школа – при това, не за други, а за духовни просветители и работници на знанието – щом студентите ни толкова уверено заявяват самочувствието си на знаещи и помнещи българи, желаещи и готови за промяна, с “памет за любов и щастие неизмеримо” [Николай Банков].

На добър час, скъпи колеги, вярвам във вашия успех!

